

Kompletterande artskyddsutredning avseende fåglar inför byggnation av områdena Volten och Pylonen i Nacka kommun

Juni 2022

Greensway

Greensway AB
Ulls väg 24 A, 756 51 Uppsala
Epost: info@greensway.se

Dokumenttitel: Kompletterande artskyddsutredning avseende fåglar inför byggnation av områdena Volten och Pylonen i Nacka kommun

Författare: Staffan Roos, Malin Lundberg och Lina Widenfalk, Greensway AB

Fotografier: Framsidans fotografier visar tre fågelarter som troligen häckar i närheten av det område som rapporten behandlar. Från vänster mindre hackspett (foto: "Thermos"), övre högra hörnet en kråka som ruvar sina ägg (foto: Аймаина хикари), nedre högra hörnet tornseglare (foto: pau.artigas).

Samtliga foton publiceras under the Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported license.

Kvalitetsgranskning: Olof Widenfalk, Greensway AB

Dokumentdatum: 2022-06-14

Beställare: Elisabet Rosell, Nacka kommun

Sammanfattning

Nacka kommun planerar att bebygga två områden, Volten (1,9 hektar) med 44 radhus, en förskola, vägar, gång- och cykelvägar samt intilliggande parkeringsplatser, och Pylonen (2,3 hektar), med fem punkthus med 6-7 våningar, väg, gång- och cykelvägar samt intilliggande parkeringsplatser. I nuläget är Volten och Pylonen skogklädda, men även inslag av hållmark samt större markparkeringar förekommer. Inför den fortsatta planeringen av Volten och Pylonen har Nacka kommun gett Greensway i uppdrag att bedöma hur den planerade exploateringen kommer att påverka livsmiljöns kontinuerliga ekologiska funktion (KEF) för de fågelarter som förekommer i området, samt dessa arters bevarandestatus på en lokal och regional skala. Framförallt vill Nacka kommun att Greensway bedömer hur de fågelarter som är upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, är nationellt eller globalt rödlistade och/eller uppvisar en populationsminskning $\geq 50\%$ sedan 1980, påverkas av den planerade byggnationen.

Till grund för bedömningen av vilka arter som kan finnas i området har Greensway främst använt sig av artobservationer av fåglar som rapporterats till Artportalen mellan åren 2010 och 2022 (SLU Artdatabanken 2022), men även en tidigare häckfågelinventering i Volten och Pylonen användes. För observationerna från Artportalen inkluderades alla observationer av rovfåglar och ugglor inom 2 km från Volten och Pylonen, samt alla observationer av övriga artgrupper inom 1 km från Volten och Pylonen. Tillsammans utgör detaljplaneområdena Volten och Pylonen samt buffertzonerna "utredningsområdet".

Utredningen visade att 111 fågelarter hade rapporterats från utredningsområdet. Sex av dessa arter häckar inte i regionen och kunde därför antas vara opåverkade av en byggnation i detaljplaneområdet. Ytterligare två arter är introducerade eller domesticerade och bedöms inte vidare. Dessutom hade 29 arter häcknings- och födosökspreferenser som inte inkluderar skog och hållmark, vilket innebär att den planerade exploateringen inte bedömdes påverka dem. Därefter fanns det 31 arter som bedömdes ha lägre naturvårdstatus. För dessa arter gjorde Greensway en summarisk bedömning av hur den planerade exploateringen av området skulle påverka arternas bevarandestatus. Slutligen fanns det 43 arter med relativt sett högre naturvårdstatus som Greensway gjorde en mer ingående bedömning av.

Den planerade exploateringen bedöms inte innebära negativ påverkan på bevarandestatusen för de 31 arterna med låg naturvårdstatus. Dock skulle pilfink kunna påverkas positivt eftersom byggnaderna kan ge fler boplatser.

Av de 43 arterna med högre naturvårdstatus bedömdes att 39 arter inte kommer att påverkas negativt av den planerade byggnationen, främst eftersom det finns lämpliga häcknings- eller födosökmiljöer inom utredningsområdet. Endast för en art, kråka (Nära hotad; NT) kan den planerade byggnationen komma att påverka den lokala populationen på ett ringa negativt sätt, eftersom deras boplatser (höga tallar) kan komma att avverkas. Den negativa påverkan av byggnationen kan dock undvikas om de större tallarna i Volten och Pylonen sparas från avverkning. För tre arter, gråsparv, sädesärla och tornseglare (EN), bedömdes den planerade exploateringen komma att få en viss positiv påverkan på arternas bevarandestatus, eftersom de nya byggnaderna kan öka antalet lämpliga boplatser. För att detta ska bli en realitet för tornseglare måste dock speciella tornseglarholkar eller integrerade tornseglarstenar sättas upp på de planerade punkthusen.

Sammantaget gör Greensway bedömningen att byggandet av de planerade bostäderna samt förskola med tillhörande parkeringsytor inte kommer att påverka livsmiljöernas kontinuerliga ekologiska funktion på ett negativt sätt för fågelarter i området, möjligen med undantag för kråka (NT). Om några av de högre tallarna sparas från avverkning i detaljplaneområdena Volten och Pylonen bedömer Greensway att inga fågelarters bevarandestatus på lokal, regional eller biogeografisk nivå kommer att påverkas negativt av den planerade bebyggelsen.

Dock kan Greensway inte utesluta att kumulativa effekter orsakade av många mindre exploateringsprojekt som var för sig minskar arean livsmiljöer något, men som sammantaget orsakar en större förlust av livsmiljöer, påverkar fågelarter negativt. För att säkerställa arealen tillgängliga livsmiljöer inte minskar ytterligare inom Nacka kommun rekommenderar Greensway att Nacka kommun ser över möjligheterna att utöka Rensättra naturreservat som ligger strax öster om Pylonen med åtminstone motsvarande area av liknande livsmiljöer som nu planeras att bebyggas i Volten och Pylonen. Skogsmiljöer som skulle kunna inkluderas i Rensättra naturreservat finns vid Kyrkskogen i östra delen, samt mot Hagvägen och Boo Rackethall i sydvästra delen. Även Velamsunds naturreservat skulle kunna utökas, framförallt i dess norra och västra delar, där reservatet gränsar mot stora arealer skog utan formellt skydd. Greensway noterar dock att Nacka kommun redan beslutat att avsätta 248 hektar (varav 226 hektar land) till ett nytt naturreservat, Skarpnäs naturreservat, vilket ligger i direkt anslutning till Volten. Detta säkerställer att skyddad natur kommer att finnas i anslutning till Volten. Inrättandet av Skarpnäs naturreservat betyder med stor sannolikhet att livsmiljöernas KEF är tryggad för de fågelarter som förekommer i Voltens detaljplaneområde.

Greensway rekommenderar även att fyra åtgärder riktade mot hålhäckande fågelarter genomförs i det närliggande Rensättra naturreservat, eller det blivande naturreservatet Skarpnäs, eftersom åtgärderna då kan förväntas delvis uppväga den förlust av livsmiljöer den planerade exploateringen orsakar. Dessa åtgärder fokuserar på skapande av död ved för att gynna talltita (NT) och tofsmes (men även mindre hackspett (NT) till viss del). Även uppsättning av holkar i reservaten för entita (NT), kattuggla och skogsduva rekommenderas, eftersom dessa åtgärder kan stärka populationerna av dessa arter lokalt. Inom detaljplaneområdena rekommenderar Greensway att de stora tallarna sparas från avverkning, eftersom det gynnar kråka (NT). Slutligen rekommenderar Greensway att Nacka kommun inleder en dialog med byggbolagen som ska bygga de fem högre punkthusen om möjligheten att installera holkar eller specialgjorda insatser för tornseglare. Dessa insatser ökar antalet tillgängliga boplatser för tornseglare och kan få en stor positiv effekt på den lokala och regionala populationen av tornseglare, utan att påverka husens isolering, konstruktion, hållfasthet eller skötsel.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Innehållsförteckning.....	5
1. Inledning.....	6
1.1. Bedömning av områdets kontinuerliga ekologiska funktion för fågelarter	8
2. Metodik vid bedömning av bevarandestatus	9
3. Resultat.....	12
3.1. Arter observerade i fågelinventeringen.....	12
3.2. Arter inrapporterade till Artportalen.....	12
3.3. Bedömning av den planerade exploateringen på relevanta fågelarter	12
4. Konsekvensanalys	21
5. Slutsatser	24
Referenser	25
Bilaga 1. Fågelarter observerade i området i en tidigare häckfågeltaxering.....	26
Bilaga 2. Summarisk bedömning av fågelarter ej upptagna på naturvårdslistor	27

1. Inledning

Den ekologiska funktion en livsmiljö kontinuerligt tillhandahåller åt en art, till exempel som boplats, skydd eller födosök, kallas livsmiljöns kontinuerliga ekologiska funktion (KEF; Naturvårdsverket 2009). Livsmiljöns KEF är ett vedertaget begrepp som ofta används för att bedöma hur exploatering av ett område påverkar olika arters bevarandestatus.

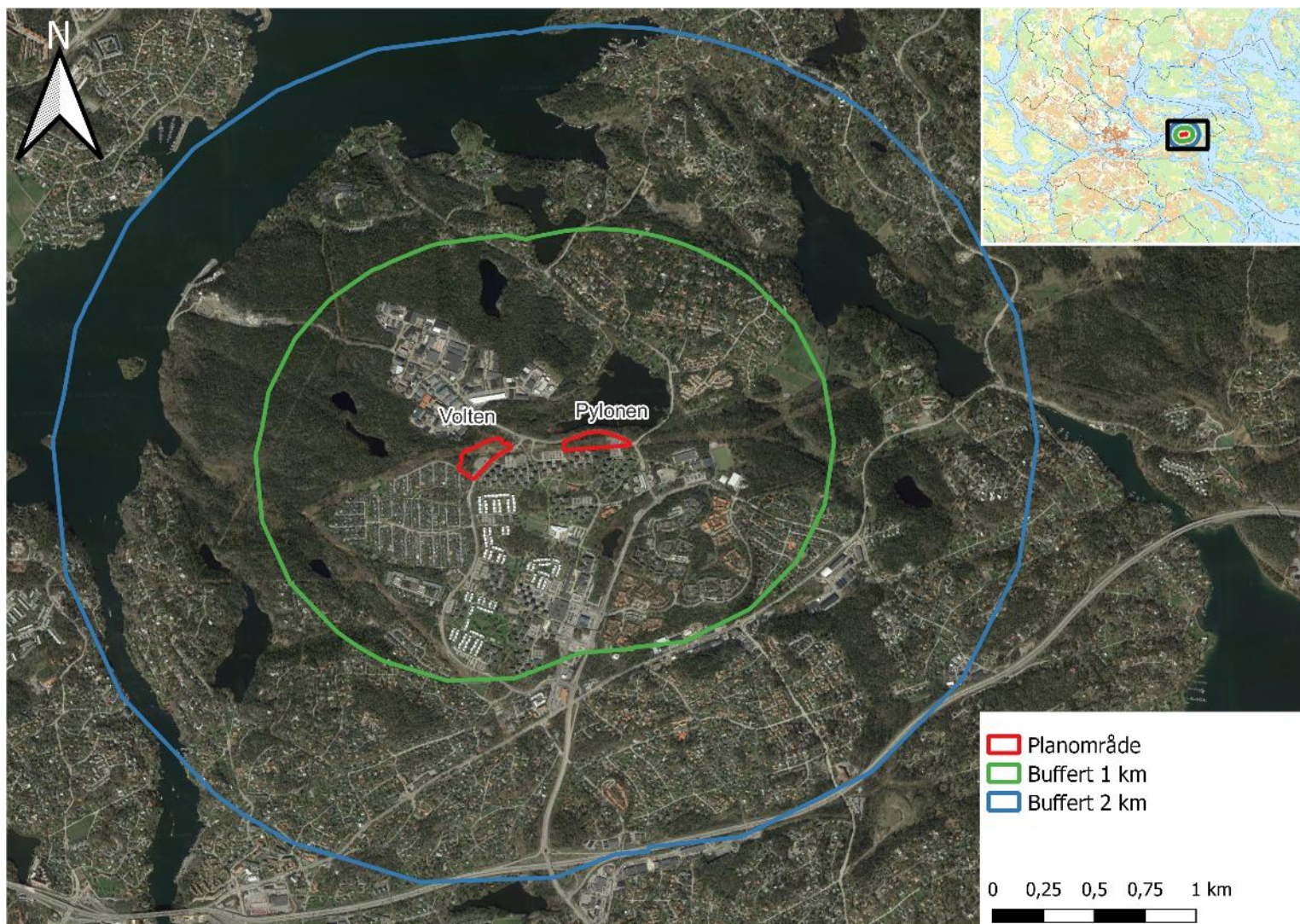
Nybyggnation innebär en förändrad markanvändning och därmed påverkan på de miljöer som finns på platsen. Detta kan ske genom att förtäta bebyggelsen i redan bebyggda områden. I andra fall tas tidigare obebyggd mark i anspråk. Då kan vilda djur och växter påverkas negativt genom förlust av deras livsmiljöer. Det är därför viktigt att en grundlig bedömning görs av hur en planerad nybyggnation kan tänkas påverka florans och faunan i det aktuella området. Företag, kommuner och privatpersoner som vill bebygga tidigare obebyggd mark förväntas i sin ansökan till Länsstyrelsen kunna ge en detaljerad beskrivning av hur anläggningen påverkar livsmiljöns KEF för olika arter.

Nacka kommun har i detaljplanerna för Ormingeringen ("Volten") och Skarpövägen ("Pylonen") beskrivit hur de planerar att bebygga dessa områden (Figur 1). Vid Volten planeras 44 radhus och en förskola för cirka 200 barn, samt en gång- och cykelväg utmed Ormingeringen. Inom kvartersmarken föreslås en lektyta och trädplanteringar. Vid Pylonen planeras ett flerbostadshus kvarter med cirka 200 bostäder i fem punkthus med 6–7 våningar. I östra delen föreslås en boendeparkering och en ny gång- och cykelväg medan planområdets västra och norra del föreslås vara naturmark.

Inför den fortsatta planeringen av Volten och Pylonen vill Nacka kommun bedöma hur den planerade byggnationen kommer att påverka livsmiljöns KEF för fågelarter som förekommer i området, samt dessa arters bevarandestatus lokalt och regionalt. Nacka kommun vill särskilt bedöma hur de fågelarter som är upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, är nationellt eller globalt rödlistade och/eller uppvisar en populationsminskning $\geq 50\%$ sedan 1980, påverkas av den planerade byggnationen. En tidigare artskyddsutredning av fåglar för flera områden i Nacka kommun, inklusive Volten och Pylonen (Palmqvist 2019), behöver kompletteras, eftersom den utredningen baserades på de populationstrender som fanns att tillgå 2019 samt 2015 års rödlista. Det är därför viktigt att genomföra en ny artskyddsutredning som baseras på aktuella populationstrender och 2020 års rödlista.

Greensway har på uppdrag av Nacka kommun bedömt hur de planerade nybyggnationerna i Volten och Pylonen skulle kunna påverka livsmiljöns KEF för förekommande fågelarter och förutsättningar för att bibehålla dessa arters gynnsamma bevarandestatus. Ytterst är detta en bedömning av hur den planerade byggnationen är förenlig med artskyddsförordningen, framför allt avseende hur arters bevarandestatus påverkas av den planerade byggnationen.

Till grund för bedömningen av vilka arter som kan finnas i området har Greensway använt sig av olika källor. Främst användes artobservationer av fåglar som rapporterats till Artportalen mellan åren 2010 och 2022 (SLU Artdatabanken 2022). Även en tidigare häckfågelinventering i områdena användes (Hebert 2019).

Figur 1: Karta som visar planområdena Volten och Pylonen, samt omkringliggande landskap i Nacka kommun. Översiktskartan visar var planområdena ligger i Stockholmsområdet. En buffert på 1 km användes som avgränsningsområde för att identifiera fågelarter som kan förekomma inom planområdena. Då rovfåglar och ugglor har större revir användes en buffert på 2 km för att identifiera förekommande arter inom dessa grupper.

1.1. Bedömning av områdets kontinuerliga ekologiska funktion för fågelarter

Alla naturligt förekommande fåglar i Sverige är fridlysta vilket innebär ett förbud att störa dem, döda dem eller förstöra deras habitat. Även om alla fågelarter omfattas, bör arter upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, rödlistade arter samt arter som uppvisar en negativ populationstrend prioriteras i skyddsarbetet (Naturvårdsverket 2009, 2022).

Vid exploatering måste hänsyn tas så att dessa arter kan fortsätta leva i området. I artskyddsförordningen regleras både de internationella överenskommelserna samt de svenska fridlysningsreglerna. Dessa regelverk skiljer sig lite i tillämpning eftersom det ena vilar på EU-direktiv och det andra på svenska lagar. Generellt kan sägas att alla vilda fåglar är skyddade enligt fågeldirektivet, men undantag ges för längre eller kortare perioder då jakt får bedrivas på vissa arter. Dessa jaktbara fågelarter är upptagna i Bilaga 2 i EU:s fågeldirektiv. För de 67 fågelarter som listas i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv och förekommer naturligt i Sverige (Regeringskansliet 2020) ska särskilda skyddsområden avsättas. De nationellt fridlysta arter som finns i artskyddsförordningens bilaga 2 är skyddade. Åtgärder som påverkar den aktuella artens bevarandestatus negativt är förbjudna i artskyddsförordningen.

Betänkandet från Artskyddsutredningen (Tysklind 2021) liksom ett antal vägledande domar har resulterat i en debatt om tolkningen av artskyddsförordningen. Till exempel har delar av skogsnäringen tolkat rådande rättspraxis som att varje enskild fågelindivid, även av vanliga arter, ska skyddas (Beckeman m.fl. 2022). Naturvårdsverket (2022) tolkar dock dessa domar som att artskyddsförordningen fortfarande är tillämplig på artnivå och ej på individnivå.

För att kunna ge en relevant bedömning av hur olika arter påverkas av en eventuell exploatering (det vill säga om den kontinuerliga ekologiska funktionen och deras bevarandestatus påverkas) är det viktigt att känna till i vilken omfattning arten utnyttjar det aktuella området. Vidare måste man ha kunskap om områdets sammansättning av livsmiljöer, arternas krav på livsmiljöer samt nationella och regionala populationstrender.

I den här rapporten har Greensway bedömt hur de planerade nybyggnationerna skulle kunna påverka områdets KEF för fågelarter samt bevarandestatusen för de förekommande fågelarterna. Störst fokus lades på att bedöma de fågelarter som är upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, i den svenska rödlistan (SLU Artdatabanken 2020) och/eller uppvisar en signifikant kortsiktig (1989–2020) minskning eller en långsiktig populationsminskning $\geq 50\%$ (1975–2020) (Svensk fågeltaxering 2022).

2. Metodik vid bedömning av bevarandestatus

De två planområdena, Volten och Pylonen, är relativt små, cirka 1,9 hektar respektive 2,3 hektar. Eftersom fåglar rör sig över större områden under sina födosök är det viktigt att bedömningen om områdets KEF för fåglar samt fågelarternas bevarandestatus inte bara grundar sig på de arter som observerats inom planområdena, utan även de arter som är troliga att någon gång födosöka, häcka eller övervintra i dessa områden. Det är därför angeläget att även inkludera arter som rapporterats från omkringliggande områden. I det här fallet bedömde Greensway att ett område på 1 km runt de yttre gränserna på de områden som planeras bebyggas är en rimlig avgränsning för de flesta fågelarter (Figur 1). För att säkerställa att arter med större revir, till exempel rovfåglar och ugglor, som observerats i närliggande områden tas med i bedömningen användes en utökad buffertzona på 2 km. Området inklusive buffertzona omnämns här efter utredningsområdet.

Förutom de arter som observerades vid fågelinventeringen utförd 2019 (Hebert 2019) har Greensway även bedömt samtliga arter som har rapporterats till rapporteringssystemet Artportalen från utredningsområdet mellan åren 2010 och 2022, inklusive skyddsklassade observationer (SLU Artdatabanken 2022). För att fokusera utredningen till arter med högre naturvårdsstatus gjordes därefter en uppdelning av arter (Figur 2). I en första kategorisering identifierades de arter som inte häckar i regionen, till exempel bergfink (Starkt hotad; EN) och blå kärrhök (Nära hotad; NT). Därefter identifierades introducerade eller domesticerade arter, till exempel, kanadagås och tamduva. Sedan identifierades de arter som varken häckar eller födosöker i skog, till exempel fiskmå, gräsand, grågås och knölsvan. För arter i ovanstående tre grupper gjordes bedömningen att den planerade byggnationen inte påverkar arternas bevarandestatus.

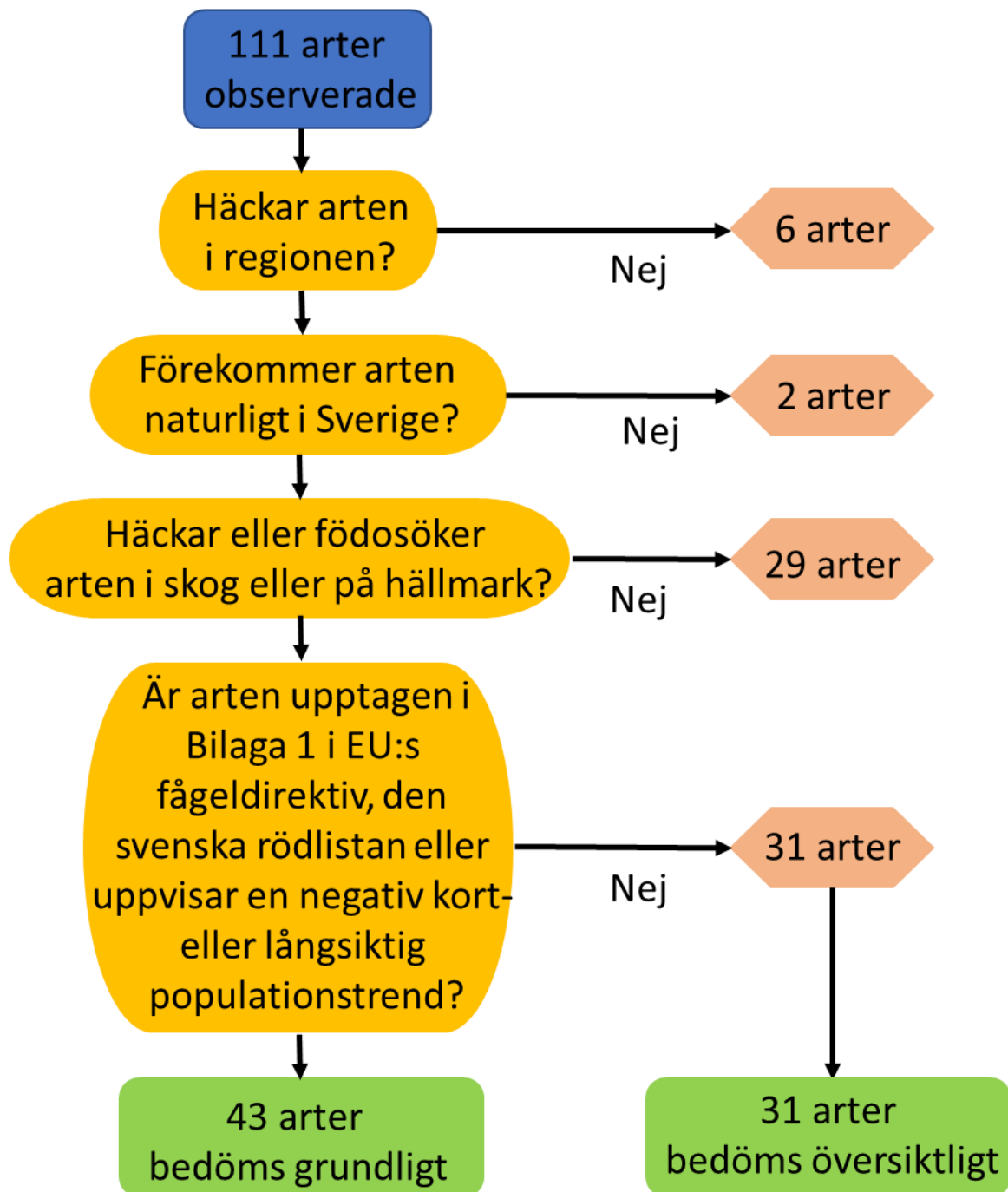
För de resterande arter som inte är upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, eller är rödlistade, eller påvisar en kort- eller långsiktig populationsminskning (se nedan) gjordes en enklare bedömning. Dessa arter inkluderade främst vanliga arter som blåmes, bofink och större hackspett, och resultatet av bedömningarna presenteras i Bilaga 2. För de arter som var upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, rödlistade i Sverige eller uppvisade en negativ kort- eller långsiktig populationstrend gjorde Greensway en bedömning om den planerade exploateringen skulle påverka artens häckningsbiotop. Det gjordes utifrån bedömningsklasserna påtaglig negativ påverkan, ringa negativ påverkan, ingen påverkan och viss positiv påverkan.

För rödlistade arter följer vi den aktuella svenska rödlistan (SLU Artdatabanken 2020). Denna lista tas fram enligt Internationella Naturvårdsunionens (IUCN) kriterier som används vid framtagande av prognoser för arternas utdöenderisk globalt (IUCN 2012).

Nacka kommuns önskan om att arter som minskat med mer än 50 % sedan 1980 ska bedömas avseende hur byggnationen påverkar deras bevarandestatus är svår att tillmötesgå. Detta eftersom de mest långvariga svenska fågelinventeringarna (sommarpunktrutter och vinterpunktrutter från 1975; Svensk fågeltaxering 2022) inte utgör ett representativt urval av svenska biotoper. Det beror främst på att fördelningen av ornitologerna i landet är ojämn och att inventerarna själva valde i vilka biotoper deras rutt skulle gå i. Inventerarnas personliga önskemål beträffande biotopval gör att sommar- och vinterpunktrutterna inte ger ett representativt resultat för populationstrender, utan snarare

visar hur trenden ser ut i södra Sverige. Därför startades 1996 ett nätverk av standardrutter spridda i form av ett systematiskt stickprov över hela landet. Med detta system täcks hela Sverige och dess naturmiljöer på ett representativt sätt. Totalt 716 rutter är fördelade över landet (Wirdheim & Green 2022). Genom att använda standardrutternas för åren 1998–2021 för bedömningen om en art minskar eller ej ges ett betydligt bättre och mer representativt svar än om sommarpunktrutterna användes. Greensway har i den här utredningen därför använt både trendestimaterna beräknade från de mer representativa standardrutternas (1998–2021) och de långvariga estimaterna från sommarpunktrutterna (1975–2021) i bedömningen (Svensk fågeltaxering 2022). Sommarpunktrutterna inkluderades eftersom de ger en mer långsiktig bild av populationstrenderna i södra Sverige, där Nacka kommun ligger. En art som uppvisat en signifikant populationsminskning mellan 1998 och 2021 enligt standardrutternas och/eller minskat med mer än 50 % mellan 1975 och 2021 enligt sommarpunktrutterna (det vill säga en genomsnittlig minskning med 1,1 % per år) inkluderades i bedömningen.

För den nattaktiva kattugglas finns inga trendestimat från sommarpunktrutterna eller från standardrutternas. Istället användes trendestimat från natrutternas mellan åren 2010 och 2021. Dessa rutter ger ett betydligt bättre estimat på populationsutvecklingen av nattaktiva arter (till exempel ugglor, vissa vadare, nattskärre och vissa sångare).

Figur 2. Visuell beskrivning av hur antalet arter vars bevarandestatus bedömdes i rapporten kategoriserades. Syftet var att fokusera de mer ingående bedömningarna till de arter som har högre naturvårdsstatus. Greensway bedömde dock samtliga arters bevarandestatus. Endast summariska bedömning gjordes av den planerade byggnationens påverkan på de 31 fågelarter som har låg utdöenderisk och hotbild (Bilaga 2). För de 43 arterna med högre utdöenderisk och hotbild gjordes en mer grundlig bedömning av hur exploateringen kan komma att påverka arternas bevarandestatus (Tabell 1).

3. Resultat

3.1. Arter observerade i fågelinventeringen

I fågelinventeringen från 2019 observerades totalt 10 arter inom detaljplaneområdena Volten och Pylonen (Hebert 2019).

Inom detaljplaneområdet Volten observerades sju arter (Bilaga 1). Två av dessa arter är rödlistade, kråka (NT) och ärtsångare (NT) (SLU Artdatabanken 2020). För kråka noterades flygga ungar, vilket tyder på att arten med säkerhet har häckat i eller i nära anslutning till detaljplanområdet. Dock hittades inget kråkbo inom detaljplanområdet. För ärtsångare noterades beteende (sång) som tyder på att arten möjligen häckade i området. Övriga fem observerade arter i Volten är inte upptagna i den svenska rödlistan eller listade i fågeldirektivets bilaga 1, samt påvisar ingen kort- eller långsiktig populationsminskning.

I detaljplaneområdet Pylonen observerades också sju arter (Bilaga 1). Ingen av dessa är upptagna i den svenska rödlistan eller listade i fågeldirektivets bilaga 1. Dock uppvisar en art, kungsfågel (LC), signifikanta populationsminskningar i både ett långt och kort tidsperspektiv. För kungsfågel noterades beteende (sång) som tyder på möjlig häckning i detaljplaneområdet.

3.2. Arter inrapporterade till Artportalen

Totalt fanns det 9 878 rapporter av fåglar i Artportalen mellan den 1 januari 2010 och den 30 maj 2022. Efter att ha rensat dessa rapporter från ett fåtal observationer med osäker artbestämning omfattade rapporterna information om totalt 21 342 individer av 111 fågelarter. Samtliga 10 arter som den tidigare fågelinventeringen observerade inom detaljplaneområdena Volten och Pylonen (Hebert 2019) var representerade bland de 111 arterna som rapporterats i Artportalen.

3.3. Bedömning av den planerade exploateringen på relevanta fågelarter

Av de 111 fågelarter som observerats inom utredningsområdet var 15 arter upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv och 31 arter upptagna i den svenska rödlistan (SLU Artdatabanken 2020). Vidare hade 44 arter en signifikant 50% minskning mellan 1975 och 2020 och 22 arter en signifikant minskning mellan 1998 och 2020. Det är viktigt att poängtera att många arter ingick i flera av dessa kategorier. Totalt var 68 (61,3 %) av de 111 arter som observerats inom utredningsområdet upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, rödlistade eller uppvisat en kort- eller långsiktig populationsminskning. De övriga 43 (38,7 %) fågelarter som observerats inom utredningsområdet var inte rödlistade, upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv eller uppvisar en kort- eller långsiktig populationsminskning.

I kategoriseringen av fågelarters naturvårdsstatus (se stycket "2. Metodik vid bedömning av bevarandestatus" och Figur 2) fanns det sex arter som inte häckar i regionen. Därefter

identifierades två arter som historiskt sett inte förekom naturligt i Sverige; en art som är introducerade till Sverige (kanadagås) och en domesticerad art (tamduva). Sedan bedömdes de 29 arter som varken häckar eller födosöker i skog eller på hållmark. För samtliga dessa arter bedömde Greensway att den planerade exploateringen inte har någon påverkan på arternas bevarandestatus.

För de 31 fågelarter som häckar eller födosöker i skog eller på hållmark och som inte är upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, rödlistade, påvisar en kort- eller långsiktig populationsminskning gjordes en enklare bedömning av hur den planerade exploateringen skulle påverka arternas bevarandestatus (Figur 2 och Bilaga 2). Sammantaget visade bedömningen att en art (pilfink) möjligen skulle gynnas av den planerade exploateringen, eftersom nya byggnader skulle kunna ge upphov till fler håligheter som pilfinkar skulle kunna använda som bohål. För de övriga 30 arterna bedömdes den planerade exploateringen inte ha någon påverkan på arternas bevarandestatus (Bilaga 2).

De kvarvarande 43 arterna är upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, rödlistade i Sverige eller uppvisar en negativ kort- eller långsiktig populationstrend (Figur 2 och Tabell 1). För dessa arter gjorde Greensway en grundlig bedömning av hur den planerade exploateringen skulle kunna påverka arternas bevarandestatus (Tabell 1).

Bedömningen av de 43 arterna visade att för 42 arter kommer den planerade exploateringen inte att få någon negativ påverkan på artens bevarandestatus. Endast för kråka (NT) kan den planerade byggnationen komma att påverka den lokala populationen på ett ringa negativt sätt. Detta kan dock undvikas om några av de större tallarna i Volten och Pylonen sparas. Kråkor i urbana miljöer häckar ofta nära bebyggelse, så störning från människor utgör ingen stor fara. För tre arter, gråsparv, sädesärta och tornseglare (EN), bedömdes den planerade exploateringen komma att få en viss positiv påverkan på arternas bevarandestatus, eftersom de nya byggnaderna kan öka antalet lämpliga boplatser (Tabell 1). För att detta ska bli en realitet för tornseglare måste dock speciella tornseglarholkar eller integrerade tornseglarstenar (UOF Upplands Fågelskådare 2021) sättas upp på de planerade höghusen. För gråsparv och sädesärta kan även de planerade gräs- och parkeringsytorna skapa nya livsmiljöer som är bra födosökmiljöer.

Tabell 1. Arter som finns upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, den svenska rödlistan eller uppvisar en kort- eller långsiktig negativ populationstrend som observerats inom utredningsområdet mellan 2010 och 2022 (SLU Artdatabanken) och i en tidigare häckfågeltaxering i området (Herbert 2019). Kolumnen **Lokala häckningsstatus** baseras på Herbert (2019), observationer i Artportalen (SLU Artdatabanken 2022) samt egna erfarenheter (S. Roos, pers. obs).

Greensways **bedömning** av hur den planerade byggnationen i planområdena Volten och Pylonen skulle påverka dessa arters bevarandestatus beskrivs i en fyrgradig skala, där "---" är påtaglig negativ påverkan; "-" är ringa negativ påverkan; "0" är ingen påverkan; och "+" viss positiv påverkan.

Förkortningar för kolumnen **Naturvårdsstatus**: "Bilaga 1": arten är upptagen i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv; NT: Arten är klassad som Nära hotad i den svenska rödlistan; EN: Arten är klassad som Starkt hotad i den svenska rödlistan; VU: Arten är klassad som Sårbar i den svenska rödlistan; Km: kortsiktig minskning, det vill säga att arten uppvisar en signifikant populationsminskning mellan åren 1998 och 2020 baserat på resultat från standardrutterna; och LM: långsiktig minskning, det vill säga att arten uppvisar en signifikant populationsminskning mellan åren 1975 och 2020 baserat på resultat från sommarpunktrutterna.

Art	Lokal häckningsstatus	Naturvårdsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Bivråk	Sällsynt	Bilaga 1, Lm	Nej	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Endast två observationer från 2020 i utredningsområdet. Troligtvis för urban miljö i större delen av utredningsområdet.	0
Björktrast	Vanlig	NT, Km, Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Årliga observationer i utredningsområdet. Goda häcknings- och födosökmiljöer finns i direkt anslutning till planområdet.	0
Domherre	Relativt vanlig	Km	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Ej årliga observationer i utredningsområdet. Goda häcknings- och födosökmiljöer finns i på andra platser i utredningsområdet.	0
Duvhök	Sällsynt	NT, Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019), men fem kända häckningar inom utredningsområdet där ungar ringmärkts i boet finns från åren 2010, 2012, 2014 och 2015. Dock ej årliga observationer i utredningsområdet.	0
Entita	Relativt vanlig	NT, Lm	Nej	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Inom utredningsområdet finns endast två observationer från åren 2017 och 2020. Förmodligen mindre lämpligt habitat för arten inom utredningsområdet.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Naturvårdsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Fiskgjuse	Sällsynt	Bilaga 1	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Endast sju observationer av arten inom utredningsområdet sedan 2012. Med största sannolikhet för urban miljö för arten.	0
Grå flugsnappare	Relativt vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Den västra delen av Volten har hållmarkstallskog som arten ofta häckar i. Få observationer (15) inom utredningsområdet.	0
Gråsparv	Vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Gråsparv utnyttjar inte skog och hållmark som häcknings- och födosökshabitat. Kan gynnas av bebyggelse, eftersom fler boplatser skapas i håligheter i hus.	+
Grönfink	Vanlig	EN, Km, Lm	Ja	Arten häcker ej i detaljplaneområdena (Herbert 2019). Arten undviker tät skog, men kan häcka i skogskanter. Bättre livsmiljöer i anslutning till detaljplanområdena.	0
Gröngöling	Relativt vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Ej årliga observationer i utredningsområdet. Födosöker efter myror och insekter i öppna skogar, betesmarker och hyggen.	0
Grönsiska	Vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Dock många observationer i utredningsområdet. Föredrar högstammig gran- och blandskog.	0
Grönsångare	Relativt vanlig	NT	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Endast 11 observationer i utredningsområdet sedan 2010. Föredrar löv- och blandskog.	0
Gulsparv	Relativt vanlig	NT, Km, Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Förvånande få observationer (3) inom utredningsområdet sedan 2010. Arten häcker i jordbrukslandskapet och i skogskanter. Lämpliga häcknings- och födosökmiljöer finns inom utredningsområdet.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Naturvårdsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Gök	Sällsynt	Lm	Ja	Inga fynd från detaljplanområdena och endast fyra observationer från utredningsområdet sedan 2010. Troligtvis för urban miljö för att arten ska häcka i eller nära detaljplanområdet.	0
Havsörn	Sällsynt	Bilaga 1, NT	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena och inga fynd tyder på häckning från utredningsområdet. Med största sannolikhet alldeles för urban miljö för arten.	0
Hornuggla	Sällsynt	NT	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019), men det finns en observation av ett par med flygga ungar från utredningsområdet från 2021. Använder gamla kråkbon som boplats. Lämpliga häcknings- och födosökmiljöer finns i närheten av detaljplaneområdet.	0
Hussvala	Vanlig	VU, Km, Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019), och endast två observationer från 2012 i utredningsområdet.	0
Järnsparv	Relativt vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Endast fem observationer i utredningsområdet sedan 2014. Häcker i tät och "risig" skog. Lämpliga häcknings- och födosökmiljöer i anslutning till detaljplanområdena.	0
Kattuggla	Relativt vanlig	Km	Ja	Hålhäckande art som är beroende av bohål av spillkråka eller andra håligheter i träd. Inga lämpliga bohål rapporterade från planområdet (Pro Natura 2020). Totalt 17 observationer inom utredningsområdet	0
Knipa	Relativt vanlig	Km	Ja	Hålhäckande art som är beroende av bohål av spillkråka eller andra håligheter i träd. Kan häcka långt från närmaste sjö. Inga lämpliga bohål rapporterade från detaljplanområdena (Pro Natura 2020). Många och årliga observationer från utredningsområdet.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Naturvårdsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Kråka	Vanlig	NT, Km, Lm	Ja	Säkerställd häckning i eller nära anslutning till detaljplaneområdet Volten under 2019 (Hebert 2019). Undviker tät skog, men häckar i skogskanter. Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till detaljplanområdet. Den planerade byggnationen bedöms få en ringa negativ påverkan på den lokala kråkpopulationen. Den negativa effekten kan dock undvikas om några av de större tallarna sparas i detaljplaneområdena.	-
Kungsfågel	Vanlig	Km, Lm	Ja	Möjlig häckning noterad 2019 i direkt anslutning till Pylonen (Hebert 2019). Artens stora populationsfluktuationer är främst relaterade till vintervädret. Efter år med stark kyla kan antalet kungsfåglar vara lågt. Exploatering i detta område har negligerbar påverkan på artens bevarandestatus. Lämpliga häckningsmiljöer i direkt anslutning av detaljplanområdena.	0
Lövsångare	Vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Föredrar löv och blandskogar. Lämpligare häckningsmiljöer finns inom utredningsområdet.	0
Mindre hackspett	Sällsynt	NT	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Arten kräver skog med hög andel lövträd, vilket inte finns i detaljplaneområdena, men i andra delar av utredningsområdet.	0
Näktergal	Relativt vanlig	Km, Lm	Nej	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Föredrar lövskog med tät undervegetation och i buskrika våtmarker. Endast fem observationer av arten i utredningsområdet, samtliga under 2014.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Naturvårdsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Nötkråka	Sällsynt	NT, Lm	Nej	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Endast en observation från 2017 i utredningsområdet, vilket tyder på att lämpligt habitat saknas i utredningsområdet.	0
Nötskrika	Relativt vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Bättre häcknings- och födosökmiljöer finns i andra delar av utredningsområdet.	0
Pilgrimsfalk	Sällsynt	Bilaga 1, NT	Nej	Kräver klippor eller höga byggnader för sin boplats. Endast en förbiflygande individ observerad 2012 i utredningsområdet.	0
Rödvingetrast	Relativt vanlig	NT, Km	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Dock finns många observationer som tyder på möjlig häckning inom utredningsområdet mellan 2012 och 2021.	0
Skogsduva	Relativt vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Hålhäckande art som är beroende av hål uthackade av spillkråka eller andra håligheter i träd. Inga lämpliga bohål rapporterade från planområdet (Pro Natura 2019). Endast en observation av arten från 2020 i utredningsområdet.	0
Spillkråka	Relativt vanlig	Bilaga 1, NT, Km	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Nyckelart i skogliga miljöer, eftersom många andra arter utnyttjar dess bohål. Häcker i lämpligare miljöer inom utredningsområdet.	0
Stare	Vanlig	VU, Km, Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Hålhäckande art som är beroende av hål uthackade av större hackspett eller andra håligheter i träd. Inga lämpliga bohål rapporterade från planområdet (Pro Natura 2019). Lämpligare häckningsmiljöer i andra delar av utredningsområdet.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Naturvårdsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Stenskvätta	Relativt vanlig	Km	Nej	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Hällmarkerna i västra delen av Pylonen skulle möjligen vara lämpligt häckningshabitat, men med begränsade födosökmöjligheter. Endast en observation av arten i utredningsområdet sedan 2010, vilket tyder på att livsmiljöerna inte är lämpligt för stenskvätta.	0
Svartmes	Vanlig	Lm	Nej	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Föredrar barr- och blandskogar. Endast fem observationer av arten i utredningsområdet sedan 2013 tyder på att lämpliga livsmiljöer är sällsynta i utredningsområdet.	0
Svartvit flugsnappare	Vanlig	NT, Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Hålhäckande art som är beroende av håll uthackade av större hackspett eller andra håligheter i träd. Inga lämpliga bohål rapporterade från planområdet (Pro Natura 2019). Lämpligare häckningsmiljöer i andra delar av utredningsområdet.	0
Sädesärla	Vanlig	Km	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Arten föredrar i öppna livsmiljöer. Bo i hålighet nära marken, till exempel i en stenmur eller odlingsröse, men även i håligheter i byggnader. Arten kan gynnas av ökad tillgång till lämpliga boplatser (håligheter i de nybyggda husen) och födosökmiljöer (parkeringsytorna).	+
Tofsmes	Relativt vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019), men i stort sett årliga rapporter från utredningsområdet. Arten kräver tillgång på död ved (gärna av björk), där den själv hackar ut sitt bohål. Lämpliga häckningsmiljöer finns i andra delar av utredningsområdet.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Naturvårdsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Tornseglare	Relativt vanlig	EN, Km, Lm	Ja	I Götaland och Svealand häckar tornseglare inte i hålträd, utan enbart i byggnader. Därför är skogen i planområdena inte en lämplig häckningsmiljö för tornseglare. Kan gynnas av nybyggnationen, om tornseglarinsatser byggs in i eller tornseglarholkar sätts upp på i byggnaderna (UOF Upplands Fågelskådare 2021, 2022).	+
Trädlärka	Sällsynt	Bilaga1	Nej	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Endast fyra observationer, samtliga från 2021, finns i utredningsområdet, vilket tyder på att lämpligt habitat, det vill säga öppna skogar med bar sandig mark, saknas i utredningsområdet.	0
Trädpiplärka	Vanlig	Lm	Ja	Häcker ej i detaljplanområdena (Herbert 2019). Generalist som förekommer i skogar, hyggen, myrar och buskmarker i hela landet. Förvånande att endast fem observationer, samtliga från 2020, finns i utredningsområdet.	0
Ärtsångare	Relativt vanlig	NT, Km	Ja	Möjlig häckning noterad i Volten under 2019 (Herbert 2019). Häcker inte i ren skog, men kan häcka i trädgårdar, parker, betesmarker och buskrika skogskanter. Lämpliga häckningsmiljöer finns inom utredningsområdet, där arten observerats i stort sett årligen sedan 2011.	0

4. Konsekvensanalys

All exploatering innebär en risk för störning av ekosystemen i det omkringliggande landskapet. I samband med byggnation inom detaljplaneområdena Pylonen och Volten finns det ingen ökad risk för direkt mortalitet för förekommande fågelarter. Greensway gör bedömningen att den största risken för olika fågelarterna istället är förlust av häcknings- och födosökmiljöer. De planerade planområdena är dock relativt små (2,3 ha respektive 1,9 ha) och kommer inte att reducera häcknings- och födosökmiljöerna till kritiskt låga nivåer vare sig på en lokal eller regional skala för någon fågelart. För majoriteten av arter som Greensway har bedömt återfinns lämpliga livsmiljöer inom utredningsområdet (det vill säga inom 2 km från detaljplanområdet för rovfåglar och ugglor, samt inom 1 km för övriga arter). För många arter finns dessa miljöer i direkt anslutning till detaljplaneområdena. Endast för kråka (NT) finns det risk för att den planerade byggnationen kan få en ringa negativ påverkan på den lokala populationen. Den negativa effekten kan dock undvikas om några av de större tallarna sparas i detaljplaneområdena. Om sådana tallar sparas bedömer Greensway att den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF) av livsmiljön för förekommande fågelarter inte påverkas negativt av den planerade byggnationen av bostäder och förskola inom detaljplaneområdena. Likaså gör Greensway bedömningen att inga av de utredda fågelarternas bevarandestatus påverkas negativt om de planerade bostadsområdena byggs.

En kortsiktig risk för fågelarter i området är den störning som byggandet av radhusen och flerbostadshusen kan ge upphov till. Buller, ljusföroreningar och markskakningar kan påverka förekommande arter negativt under den tid störningen pågår. I vissa fall kan fåglar avbyta sin häckning på grund av sådan störning. Greensway rekommenderar därför att arbetet med att avverka skogen samt byggandet av bostadshusen sker utanför fåglarnas häckningsperiod, som infaller mellan 1 april och 31 juli.

När livsmiljöer tas bort kan varje enskild exploatering bedömas ha negligerbar påverkan på vilda växter och djur. Dock kan kumulativa negativa effekter uppkomma om många större eller mindre exploateringsprojekt tillsammans reducerar livsmiljön till kritiskt låga nivåer. Därför är det viktigt för beslutsfattare att inte bara se till en enskild exploatering, utan att även inkludera genomförda, pågående och planerade exploateringar i bedömningen om en livsmiljö behåller sin KEF för arterna i det aktuella landskapet. Eftersom olika arter är olika känsliga för dessa kumulativa effekter går det inte att göra några generella bedömningar av konsekvenserna. På ett praktiskt plan kan dock kommuner fokusera på ett antal arter som kan tänkas vara särskilt känsliga för habitatförlust och -fragmentering. I det föreliggande fallet i Nacka kommun menar Greensway att kumulativa effekter skulle bli särskilt synliga för arter med strikta krav på livsmiljön. Till exempel kan arterna mindre hackspett (NT), entita (NT) och stjärtmes vara bra indikatorarter för kumulativ förlust av livsmiljöer. Om dessa arter minskar i antal över flera år (mätt genom antalet observationer i Artportalen) är det indikation på att förlusten av lövskogshabitat har nått en kritisk gräns som påverkat dessa arters bevarandestatus på ett negativt sätt. Motsvarande arter för tallskog skulle kunna vara talltita (NT) och tofsmes, samt för buskrika betesmarker och skogskanter gulsparv (NT) och ärtsångare (NT).

Vid beslut om exploateringar bör därför de kumulativa effekterna på livsmiljöers KEF och arters bevarandestatus tas i beaktande. Greensway har kännedom om tre andra exploateringsprojekt i Nacka kommun (förslag på byggande av idrottsanläggningar vid

Ektorpsvägen, Ramsmora och Källtorp). Givetvis kan det finnas fler exploateringsprojekt som Greensway inte har kännedom om. Greensway rekommenderar att de kumulativa effekterna åtminstone diskuteras i beslutsprocessen.

Kumulativa effekter på fågelarter i det omkringliggande landskapet orsakad av flera små exploateringsprojekt kan inte uteslutas. För att säkerställa arealen tillgängliga livsmiljöer inte minskar ytterligare inom Nacka kommun rekommenderar Greensway att Nacka kommun ser över möjligheterna att utöka Rensättra naturreservat som ligger strax öster om Pylonen med åtminstone motsvarande area av liknande livsmiljöer som nu planeras att bebyggas i Volten och Pylonen. Skogsmiljöer som skulle kunna inkluderas i Rensättra naturreservat finns vid Kyrkskogen i östra delen, samt mot Hagvägen och Boo Rackethall i sydvästra delen. Även Velamsunds naturreservat skulle kunna utökas, framförallt i dess norra och västra delar, där reservatet gränsar mot större arealer skog utan formellt skydd. Velamsunds naturreservat ligger dock längre bort från Volten och Pylonen. Det kan möjligen innebära att fågellivet lokalt runt Volten och Pylonen riskerar att utarmas mer än om Rensättra naturreservat utvidgades. Greensway noterar dock att Nacka kommun redan beslutat att avsätta 248 hektar (varav 226 hektar land) till ett nytt naturreservat, Skarpnäs naturreservat, vilket ligger i direkt anslutning till Volten. Detta säkerställer att skyddad natur kommer att finnas i anslutning till Volten. Inrättandet av Skarpnäs naturreservat betyder med stor sannolikhet att livsmiljöernas KEF är tryggad för de fågelarter som förekommer i Voltens detaljplaneområde.

Greensway rekommenderar även att åtgärder som gynnar några av de arter som nämns i Tabell 1 genomförs. Dessa åtgärder är kostnadseffektiva och riktar sig främst mot hålhäckande fåglar. De flesta av åtgärderna bör sättas in i det angränsande naturreservatet Rensättra eller det blivande naturreservatet Skarpnäs, eftersom åtgärderna då kan förväntas delvis uppväga den förlust av livsmiljöer den planerade exploateringen orsakar. Notera dock att rekommendationen för tornseglare inriktar sig på att förstärka populationen av arten genom riktade anpassningar i de planerade 6–7-våningshusen.

Det finns även åtgärder som kan utföras inom detaljplaneområdena. Åtgärderna som Greensway rekommenderar där är följande.

- **Spara tallar som boträd åt kråkor:** Kråkan (NT) uppvisar en signifikant negativ populationstrend, både på lång och kort sikt (Tabell 1). Kråkor häckar vanligen högt upp i en grenklyka och ett enkelt sätt att gynna arten lokalt är att spara större tallar inom Volten och Pylonen vid byggnationen. Dessa träd kan nyttjas som boplatser av kråkor under häckningen. Gamla kråkbökar kan även användas som häckningsplats av hornuggla (NT), lärkfalk och tornfalk.
- **Uppsättning av entiteholkar:** Entita (NT) har i dagens brukade skogar svårt att hitta lämpliga bohål. I tätortsnära natur förlorar den ofta lämpliga bohål åt de större och mer konkurrensstarka arterna blåmes och talgoxe. På en lokal skala kan man hjälpa entitan genom att sätta upp holkar. Man ska då tänka på att ha ett tillräckligt litet ingångshål (diameter: 26–28 mm) för att utestänga talgoxar och sätta upp holkar parvis (5–10 m mellan holkarna) för att en holk ska finnas kvar om blåmesar tagit en holk i anspråk. Det är viktigt att poängtera att man inte ska öka antalet holkar för blåmes och talgoxe, eftersom dessa arter är bohålskonkurrenter inte bara med entita, utan även med tofsmes och svartvit flugsnappare (NT). I utredningsområdet finns det få observationer

av entita. Det är därför viktigt att eventuella entiteholkar sätts upp i ett för arten lämpligt habitat, det vill säga lövrika skogsmarker med mycket markvatten.

- **Uppsättning av kattugleholkar:** Kattugglan uppvisar en signifikant negativ populationstrend (Tabell 1). Genom att sätta upp lämpliga holkar kan arten gynnas lokalt. Holkarna bör placeras i skogsbryn och -gläntor. Andra arter, till exempel, kaja, tornfalk och knipa, kan också komma att använda holkarna.
- **Uppsättning av skogsduveholkar:** Skogsduva uppvisar en långsiktigt minskande populationstrend (Tabell 1). Arten häckar vanligen i hål uthackade av spillkråka och häckar gärna i holkar. Genom att sätta upp holkar i lämpliga miljöer (både lövskog och barrskog) kan arten gynnas lokalt. I utredningsområdet fanns det få observationer av skogsduva. Det är därför viktigt att eventuella skogsduveholkar sätts upp i ett för arten lämpligt habitat, det vill säga lövrika skogsmarker i närheten av åker- och betesmark.
- **Skapande av stående död björkved i talldominerad skog.** Arterna mindre hackspett (NT), talltita (NT) och tofsmes gynnas av död lövved. Talltita och tofsmes hackar själva ut sina bohål, ofta i en död björk i talldominerad skog. Andra mesarter kan ta över deras bohål, så det är kontraproduktivt att sätta upp mesholkar i dessa områden, eftersom det främst gynnar blåmes och talgoxe. För att gynna talltita och tofsmes bör istället död stående björkved skapas genom ringbarkning av björkar. Givetvis bör redan döda björkar i dessa livsmiljöer sparas.
- **Uppsättning av tornseglarholkar eller permanenta tornseglarinsatser på de nya byggnaderna.** I Kontinentaleuropa är det vanligt att permanenta tornseglarinsatser installeras vid nybyggnation av höghus. Dessa fungerar på ett bra sätt och kan påtagligt stärka den lokala populationen av tornseglare, utan att påverka byggnadernas hållfasthet, isolering, skötsel eller andra viktiga funktioner. Färdiga tornseglarinsatser finns att köpa från flera tyska och nederländska företag (UOF Upplands Fågelskådare 2022). Ett alternativ är att sätta upp tornseglarholkar i trä under utskjutande tak. Det kan ta några år innan tornseglarna börjar häcka i insatserna eller holkarna. Greensway rekommenderar att Nacka kommun inleder en dialog med byggbolagen som ska uppföra de höga husen för att få dem att installera holkar eller insatser för tornseglare.

5. Slutsatser

Greensway bedömer att byggandet av bostadshus och förskola med tillhörande parkering och lekplatser inom detaljplaneområdena Volten och Pylonen inte kommer att påverka livsmiljöernas KEF på ett negativt sätt för majoriteten av fågelarter i området. Endast för kråka (NT) kan avverkning av höga tallar göra att den lokala populationen påverkas på ett ringa negativt sätt. Risken för denna negativa påverkan kan dock minimeras om de större tallarna i detaljplaneringsområdena sparas från avverkning. Dessutom bedömer Greensway att inga fågelarters bevarandestatus kommer att påverkas negativt av den planerade exploateringen, förutsatt att byggandet utförs utanför fåglarnas häckningstid.

Greensway kan dock inte utesluta att kumulativa effekter orsakade av många mindre exploateringsprojekt som var för sig minskar arean livsmiljöer något, men som sammantaget orsakar en större förlust av livsmiljöer, påverkar fågelarter negativt. Greensway rekommenderar därför att Nacka kommun ser över möjligheterna att utöka antingen Rensättra eller Velamsunds naturreservat med åtminstone samma area av liknande livsmiljöer som kommer att bebyggas vid Volten och Pylonen. Greensway noterar dock att det nyinrättade Skarpnäs naturreservat med en storlek på 248 hektar (varav 226 hektar land) ligger i direkt anslutning till Volten. Detta säkerställer att skyddad natur kommer att finnas i anslutning till Volten. Inrättandet av Skarpnäs naturreservat betyder med stor sannolikhet att livsmiljöernas KEF är tryggad för de fågelarter som förekommer i Voltens detaljplaneområde.

Greensway rekommenderar även att riktade anpassningar och åtgärder genomförs. Inom detaljplaneområdena bör äldre tallar sparas som kan användas som boträd av kråka (NT). Åtgärder för att gynna vissa hålhäckande fågelarter bör genomförs i det närliggande Rensättra naturreservat, alternativt inom det planerade naturreservatet Skarpnäs. Dessa åtgärder fokuserar på skapande av död ved för att gynna tofsmes, samt uppsättning av holkar för entita (NT), skogsduva och kattuggla, eftersom dessa åtgärder kan stärka de relativt svaga populationerna av dessa arter lokalt. Vid byggnationen av de planerade 6–7-våningshusen bör även uppsättning av tornseglarholkar eller permanenta tornseglarinsatser göras (UOF Upplands Fågelskådare 2021, 2022). Detta är ett billigt och kostnadseffektivt sätt att gynna tornseglare (EN), som uppvisat en negativ populationsutveckling främst orsakad av en minskad tillgång på lämpliga bohål (som i de södra och mellersta delarna av Sverige enbart är belägna under takpannor på hus).

Referenser

- Beckeman, V., Larsson, U., Lyrå, L. och Sjölund, H. 2022. Omöjligt att ta hänsyn till varenda fågel i skogen. Debattartikel, Dagens Nyheter 2022-02-17.
- Hebert, M. 2019. Fågelinventering 2019, Ormingelandet, Nacka kommun – Bilaga till Artskyddsutredning. Calluna AB, 31 sidor.
- IUCN. (2012). IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. Second edition. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. iv + 32 sidor.
- Naturvårdsverket. 2009. Handbok för artskyddsförordningen: Del 1 - Fridlysning och dispenser. Stockholm. 130 sidor
- Naturvårdsverket. 2022. Vägledning: Artskyddshandboken och vägledning om artskydd: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd/vagledning-om-fridlysning-av-faglar/>. Senast besökt 2022-06-12.
- Palmqvist, G. 2019. Artskyddsutredning för fåglar på Ormingelandet, Nacka kommun. Calluna AB, 63 sidor.
- Pro Natura 2020. Naturvärdesinventering inför detaljplaner kring kraftledningsstråket, Nacka kommun. Rapport till Nacka kommun. 33 sidor.
- Regeringskansliet. 2020. Artskyddsförordning (2007:845). (Senast besökt 2022-03-26).
- SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.
- SLU Artdatabanken. 2022. Data från Artportalen och observationsdatabasen avseende observationer av alla fågelarter mellan 1 januari 2010 och 7 juni 2022. Data mottaget 7 juni 2022.
- Svensk fågeltaxering. 2022. Alla trender för en art. <http://www.fageltaxering.lu.se/resultat/trender/allatrendertillsammans>. (Senast besökt 2022-06-12).
- Tysklind, L. 2021. Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar. SOU 2021:51.
- UOF Upplands Fågelskådare. 2021. Tornseglarna behöver vår hjälp. Informationsbroschyr. http://uof.nu/wp-content/uploads/2022/02/Tornseglarbroschyr_uopslagavenforstasista.pdf. 16 sidor. (Senast besökt 2022-06-12).
- UOF Upplands Fågelskådare. 2022. Skapa nya boplatser – integrerade holkstenar. <http://uof.nu/skapa-nya-boplatser-integrerade-holkstenar/>. (Senast besökt 2022-06-12).
- Wirdheim, A. & Green, M. 2022. Sveriges fåglar 2021. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Bilaga 1. Fågelarter observerade i området i en tidigare häckfågeltaxering

Totalt observerades 10 arter inom eller i direkt anslutning till detaljplaneområdena Volten och Pylonen i den häckfågeltaxering som utfördes av Hebert (2019) (Tabell B1.1).

Tabell B1.1 Fågelarter som observerades inom detaljplanområdena Volten och Pylonen i häckfågeltaxeringen från 2019 (Hebert 2019). För alla arter anges den observerade aktivitet som är associerat med det högsta häckningskriteriet inom detaljplanområdet (där 1–5 innebär möjlig häckning, 6–9 trolig häckning och 10–20 säker häckning).

Område	Art	Rödlistnings-kategori	Aktivitet ¹	Högsta häckningskriterium
Volten	Blåmes		2	Möjlig häckning
	Gråhäger		Överflygande	Ej häckningskriterium
	Koltrast		3	Möjlig häckning
	Kråka	NT	13	Säker häckning
	Koltrast		3	Möjlig häckning
	Rödhake		3	Möjlig häckning
	Talgoxe		2	Möjlig häckning
	Ärtsångare	NT	3	Möjlig häckning
Pylonen	Bofink		3	Möjlig häckning
	Koltrast		19	Säker häckning
	Kungsfågel		3	Möjlig häckning
	Ringduva		3	Möjlig häckning
	Rödhake		3	Möjlig häckning
	Skata		7	Trolig häckning
	Talgoxe		3	Möjlig häckning

¹ Aktiviteter hos fåglar som noterats i häckfågeltaxeringen: **2:** Arten observerad under häckningstid i möjlig häckningsbiotop; **3:** Sjungande hane observerad, andra häcknings- eller revirläten hörda eller annat motsvarande beteende iakttaget under häckningstid; **7:** Besök vid sannolik boplats; **13:** Nyligen flygga ungar; och **19:** Bo med hörda ungar.

Bilaga 2. Summarisk bedömning av fågelarter ej upptagna på naturvårdslistor

Det fanns 31 arter som rapporterats inom utredningsområdet, det vill säga planområdet och i en 1 km buffertzoon runt planområdet (eller inom 2 km från planområdet för rovfåglar och ugglor) som inte finns upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, i den svenska rödlistan eller uppvisar en kort- eller långsiktig negativ populationstrend. Många av dessa arter är förhållandevis talrika och välspredda i Stockholmsregionen. Greensway bedömde att dessa arter hade en, relativt sett, låg naturvårdsstatus. För dessa arter gjorde Greensway en summarisk bedömning av hur den planerade byggnationen av bostadshus, förskola och annan infrastruktur skulle påverka arternas bevarandestatus (Tabell B2.1).

Tabell B2.1 Arter som inte finns upptagna i Bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv, i den svenska rödlistan eller uppvisar en kort- eller långsiktig negativ populationstrend som observerats inom 1 km från det planerade planområdet mellan 2010 och 2022 (SLU Artdatabanken) och i en tidigare häckfågeltaxering i området (Hebert 2019). Greensways summariska bedömning av hur den planerade byggnationen av bostadshus, förskola och annan infrastruktur skulle påverka dessa arters bevarandestatus beskrivs i en fyrgradig skala, där "---" är påtaglig negativ påverkan; "-" är viss negativ påverkan; "0" är ingen påverkan; och "+" är viss positiv påverkan. Bedömningarna resulterades i att endast "0" och "+" användes.

Art	Lokal häckningsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Blåmes	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Bofink	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till utredningsområdet.	0
Dubbeltrast	Relativt vanlig	Ja	Endast en observation från 2020. Arten häckar med största sannolikhet inte inom planområdet.	0
Gransångare	Sällsynt	Ja	Endast enstaka observationer sedan 2010. Tveksamt om den häckar inom utredningsområdet.	0
Gråhäger	Relativt vanlig	Ja	Ingen känd koloni eller boplats inom utredningsområdet. Använder utredningsområdets sjöar och våtmarker som födosöksplatser.	0
Gärdsmyg	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Härmsångare	Sällsynt	Ja	Endast enstaka observationer sedan 2014. Tveksamt om den häckar inom utredningsområdet, även om den unga björkskogen i Pylonen möjligen kan utgöra häckningshabitat.	0
Kaja	Vanlig	Ja	Inga funna bohål lämpliga för kaja i planområdet (Hebert 2019; Pro Natura 2020).	0
Koltrast	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Korp	Relativt vanlig	Ja	Få och ej årliga observationer från utredningsområdet sedan 2011. Häckar inte i planområdet, men dock en observation av flygga ungar vid Kummelberget 2020.	0
Ladusvala	Vanlig	Ja	Häckar och födosöker inte i skog, men kan födosöka över hållmarker som finns vid Pylonen.	0
Lärkfalk	Relativt vanlig	Ja	Endast enstaka observationer sedan 2011. Arten häckar i gamla kråk- eller korbbon och födosöker efter trollsländor och andra större insekter, ofta över vatten. Då inga indikationer finns på att dessa kråkfåglar häckar inom planområdet är risken för negativa effekter liten.	0
Nötväcka	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Ormvråk	Relativt vanlig	Ja	Häckar inte i planområdet. Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Pilfink	Vanlig	Ja	Bör gynnas av exploateringen, eftersom möjliga boplatser skapas i byggnaderna.	+
Ringduva	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Rödhake	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosökmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Rödstjärt	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Skata	Vanlig	Ja	Häcker inte i ren skog, men kan häcka i kantzonen. Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Skogssnäppa	Relativt vanlig	Ja	Endast fyra observationer sedan 2014. Häcker med största sannolikhet inte i planområdet.	0
Sparvhök	Relativt vanlig	Ja	Inga observationer finns som tyder på att arten häcker utredningsområdet, men med säkerhet häcker den inte inom planområdet. Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Steglits	Vanlig	Ja	Häcker inte i ren skog, men kan häcka i kantzonen. Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Stenknäck	Relativt vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Stjärtmes	Relativt vanlig	Ja	Relativt få observationer (ej årliga) sedan 2012. Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Storskrake	Vanlig	Ja	Inga funna bohål lämpliga för storskrake i planområdet (Hebert 2019; Pro Natura 2020).	0
Större hackspett	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Svarthätta	Relativt vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Talgoxe	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Taltrast	Vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0

Art	Lokal häckningsstatus	Lämpliga närbelägna livsmiljöer	Bedömning	Påverkan på bevarandestatus
Trädgårdssångare	Relativt vanlig	Ja	Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0
Törnsångare	Relativt vanlig	Ja	Endast tre observationer sedan 2013. Häckar inte i ren skog, men kan häcka i kantzonen. Likvärdiga häcknings- och födosöksmiljöer i direkt anslutning till planområdet.	0